

Історичний внесок Рудольфа Арчибальда Рейсса в розвиток криміналістики

Наталія Жила

науковий співробітник лабораторії теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3535-5306>, e-mail: nataliazhila@gmail.com

Вікторія Гроховська

науковий співробітник лабораторії теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-3719-926X>, e-mail: viktoriagrohovskaya@gmail.com

Оксана Чала

науковий співробітник лабораторії теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-0328-599X>, e-mail: KseniyaBezpr@gmail.com

Розглянуто наукову спадщину Рудольфа Арчибальда Рейсса та його вагомий внесок у розвиток криміналістики. Проаналізовано вплив його робіт на сучасні методи розслідування злочинів, а також їхню актуальність у сучасних умовах розвитку криміналістичних досліджень.

Ключові слова: криміналістика; судова експертиза; Рудольф Арчибальд Рейсс; методи розслідування; криміналістичні дослідження.

The Historical Contribution of Rudolf Archibald Reiss to the Development of Forensic Science

Nataliia Zhyla, Viktoriia Hrokhovska, Oksana Chala

The article examines the scientific legacy of Rudolf Archibald Reiss and his significant contribution to the development of criminalistics. It analyzes the impact of his work on modern crime investigation methods and its relevance to contemporary forensic research.

Keywords: criminalistics, forensic examination, Rudolf Archibald Reiss, investigation methods, forensic research.

Рудольф Арчибальд Рейсс — видатний науковець, який зробив безцінний внесок у розвиток судової експертизи та криміналістики. Його наукові праці заклали підвалини для формування сучасних методів розслідування зло-

чинів. Як фундатор першої криміналістичної лабораторії у Лозанні він сприяв запровадженню наукових методів у діяльність правоохоронних органів, що значно підвищило ефективність розкриття злочинів.

Основними досягненнями Арчибальда Рейсса можна назвати, зокрема:

- *упровадження наукових методів у криміналістику.* Рейсс активно послуговувався науковими підходами для з'ясування об'єктивної істини в розслідуванні злочинів. Він застосовував методи хімічного аналізу для ідентифікації речовин, методи фізики для дослідження траєкторії пострілів і механізму утворення слідів, а також мікроскопію для аналізу волокон, тканин та інших матеріалів;
- *заснування Лозаннської школи криміналістики.* У 1909 році Рейсс створив кафедру криміналістики в Лозаннському університеті (Швейцарія) — першу наукову установу, що спеціалізувалася на підготовці експертів-криміналістів. У Лозаннській школі навчали методів аналізу слідів, дактилоскопії, балістики й інших галузей криміналістики, що зробило її однією з найавторитетніших у світі;
- *розвиток судової фотографії.* Рейсс розробив різноманітні техніки застосування фотографії у криміналістиці, що дало змогу фіксувати деталі місця злочину й доказів (зокрема, методи макрознімання, стереофотографування та фотознімання в ультрафіолетовому й інфрачервоному спектрах). Це допомагало виявляти невидимі неозброєним оком докази (зокрема, сліди крові, написи, зміни в документах тощо);

- *формування основ криміналістичної ідентифікації.* Рейсс зробив значний внесок у розвиток дактилоскопії, розробивши нові методи фіксування та порівняння відбитків пальців. Він також працював над методами ідентифікації осіб за іншими біометричними характеристиками (зокрема, формою вух, губ і рисами обличчя). Ці дослідження склали підґрунтя сучасних методів біометричної ідентифікації;
- *дослідження воєнних злочинів.* Під час Першої світової війни Рейсс документував факти порушень прав людини — злочини проти мирного населення, застосовуючи криміналістичні методи (фотографування, судово-медичний аналіз та експертизу документів для збирання доказів), що з часом сприяло становленню методик розслідування воєнних злочинів у міжнародних судах.

Одним із провідних досягнень Рейсса стало застосування фотографії й інших технічних засобів у криміналістиці, що склало підвалини для розвитку судово-експертної діяльності. Його підхід до збирання доказів і їх наукового аналізу започаткував стандарти, якими у криміналістичній практиці послуговуються й донині. Окрім того, він активно впроваджував методіку застосування дактилоскопії, що значно розширило можливості ідентифікації осіб та з'ясування обставин злочину.

Рейсс також переймався питаннями правосуддя й етики судових

експертів. Він наголошував на необхідності незалежності судової експертизи та її об'єктивності, що стало одним із фундаментальних принципів сучасної криміналістики. Його роботи сприяли розвитку міждисциплінарного підходу, що поєднує криміналістику, судову експертизу, медицину та право.

Окрім того, Рейсс активно займався підготовкою фахівців у галузі криміналістики. Його праці сприяли формуванню професійного підходу до розслідування злочинів, підготовці спеціалістів і вдосконаленню методик експертизи. Він запровадив систему навчання криміналістів, яка містила теоретичну підготовку, опанування практичних навичок і оперування лабораторними дослідженнями. Його концепція безперервної освіти експертів зберігає актуальність і в сучасних умовах розвитку науки.

Наукова спадщина Рейсса залишається актуальною й у XXI столітті, особливо в умовах інтеграції цифрових технологій у криміналістику. Його підходи до збирання та аналізування доказів стали основою сучасних методів судової експертизи, що свідчить про життєвість його наукових ідей. Зокрема, розроблені Рейссом принципи аналізу доказової бази знаходять застосування в сучасних комп'ютерних криміналістичних дослідженнях і цифровій трасології.

Отже, Рудольф Арчибальд Рейсс залишається однією з ключових фігур у розвитку криміналістики, а його праці й ідеї продовжують впливати на сучасну практику судових експертиз. Його внесок є безцінним для науки, а створені ним методики та принципи до сьогодні складають основні підвалини й засади криміналістичних досліджень у всьому світі.